

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacrae Theologiae Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiae Ad Mentem Scoti Cursus Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

3. Vtrum esse verum, aut esse falsum sit de essentia propositionis, &
vtrum vna propositio possit de vera fieri falsa.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Respondeo distinguendo consequens: ut conceptus, nego; ut sunt res, concedo: cuius distinctionis ratio & sensus patet ex dictis num. 15.

QVÆSTIO III.

Utrum esse verum aut esse falsum sit de essentia propositionis, & utrum una propositio possit de vera fieri falsa.

Suppono ex summulis Propositionem, seu Enunciationem esse orationem, in qua aliquid de alio vel affirmatur, vel negatur; ut homo est animal, homo non est animal.

CONCLUSIO I.

Eadem numero oratio de vera nequit esse falsa nec e contra.

21. Probabilius videtur eandem numero orationem non posse de vera fieri falsam, aut e contra. Hæc est Smising. tr. 3. de Deo vno disp. 1. num. 33. Canelli disp. 3. de anima sect. 8. Auerse quest. 24. Log. sect. 7. Ariaga disp. 14. sect. 2. contra Suarezem disp. 8. Met. sect. 2. Ruvium hic qu. 5. Amicum tract. 21. disp. 4. qu. 1. Mastrium disp. 10. qu. 2.

*Probat*ur (loquendo de propositione mentali de præfenti, verbi gratia Petrus sedet, de qua est controuersia) quia quando aliquis affirmat, quod Petrus sedet, vel intelligit quod sedeat pro toto aliquo determinato tempore; vel intelligit, quod sedeat pro aliqua parte determinati temporis indeterminate; neque enim qui dicit de præfenti, quod Petrus sedet, videtur posse abstrahere, quin aliquo ex his modis intelligat Petrum sedere: sed quous modo ex illis illud dixerit, propositio si sit semel vera, non potest vnquam esse falsa, quantumuis continuaretur in æternum: ergo. Probat^{ur} minor, quia si velit dicere, quod sedeat primo modo, hoc est pro toto aliquo determinato tempore, si Petrus sedeat pro toto illo tempore, propositio non potest non esse vera, si vero non sedeat pro toto illo tempore, quamuis sederet pro parte ipsius, propositio non potest esse vera. Quod si velit dicere, quod sedeat secundo modo, si pro aliqua parte istius temporis sedeat, propositio erit vera, siue pro aliis partibus sedeat, siue nō; si autē pro nulla parte sedeat, propositio erit falsa necessariō.

22. Et si dicas ipsum non velle quod sedeat pro tempore aliquo: Tum propositio non erit de præfenti, & consequenter tollitur hypothesis controuersæ.

Confirmatur, quia actus, qui determinat intellectum ad cognoscendum, quod Petrus sedeat in loco A, non potest determinare ipsum ad cognoscendum, quod sedeat in aliquo alio loco: ergo actus, qui determinatur ad cognoscendum, quod aliquis scribat in vno tempore; non potest determinare ipsum ad cognoscendum, quod scribat in alio tempore: sed hoc esset falsum in sententia opposita, ut examinator patet.

23. *Obiicitur* primo: si aliquis iudicaret Petrum sedere, & conseruaret illud iudicium pro vna hora, casu quo pro media hora Petrus sederet, propositio esset vera, & casu quo pro altera media hora non sederet Petrus, propositio eadem esset falsa: ergo.

Confirmatur hoc auctoritate Philosophi, quia cap. de substantia expresse videtur asserere veritatem & falsitatem esse accidentia propositioni, in quo etiam cum eo consentit Scotus 4. dist. 8. qu. 2. ergo.

Respondeo non posse aliquem habere tale iudicium de Petro de præfenti, nisi pro aliquo tempore modo supra explicato, & sic quantumuis continueretur, vel erit semper vera, vel erit semper falsa.

Dices: Iudicium tale pro primo instanti erit iudicium, quod pro illo instanti determinate sedet, & si conseruetur pro alio instanti, erit iudicium, quod pro alio isto instanti sedet.

Respondeo, iudicium quo iudicatur rem pro primo instanti sedere, nunquam posse esse iudicium, quo iudicatur, quod pro vilo alio instanti sedet, & sic falsum supponitur in replica.

Ad confirmationem Respondeo, negando consequentiam, cuius ratio patebit ex dicendis. Posset etiam dici,

quod Philosophus dubitariue tantum proposuerit antecedens, & eodem modo explicari potest Scotus ipsum secutus.

24. *Obiicitur* secundo ex Mastrio: quando intellectus iudicaret ex motu aliquo probabili Petrum currere, non determinando tempus aliquod determinatum, & perfectuaret in illo iudicio per horam, si Petrus non curreret in vltima parte horæ, propositio illa esset conformis obiecto, & non esset conformis; non esset conformis obiecto, quia si diceretur: Petrus currit per horam, quandoquidem ex hypothesi non curreret pro tota hora, propositio esset falsa pro vltima parte horæ, & consequenter pro prima, si non potest mutari de vera in falsam: sed non esset falsa pro prima parte, quia cursus competere Petros pro illa prima parte.

Respondeo negando sequelam: illud enim iudicium esset absolute falsum, quia licet iudicaret vere cursum inesse Petro pro prima parte: at non iudicat solum hoc, sed cursum inesse illi etiam pro vltima; unde sicut qui diceret, homo est animal & brutum, dicit falsum simpliciter, quia licet diceret animal competere homini, quod est verum, quia tamen dicit ipsum esse brutum, quod non est verum, propterea absolute propositio illa non est vera.

25. *Obiicitur* tertio: Propositio de præfenti non significat aliud instans, nisi illud quod est, quando propositio est; ergo si quis continuaret propositionem qua diceret, in hoc instanti Petrus sedet, pro alio instanti significaret per eandem propositionem Petrum sedere pro alio instanti, & consequenter si Petrus sederet pro primo instanti, & non sederet pro secundo, sequeretur quod eadem propositio, quæ pro primo instanti erat vera, pro secundo sit falsa.

Confirmatur hoc, quia idem actus, quo quis vult efficaciter facere omnia, quæ sunt necessaria ad salutem, potest absque mutatione vlla sui determinare hominem ad confitendum, si confessio esset necessaria, & ad non confitendum, si confessio esset inutilis: ergo idem actus potest determinare ad affirmandum pro hoc instanti si hoc instans sit, & pro alio instanti, si hoc instans non sit, sed aliud absque vlla variatione.

Respondeo distinguendo antecedens: si determinat ex ratione sua illud instans, concedo; si non, nego antecedens, & consequentiam. Itaque non debet propositio de præfenti dicere suum obiectum esse pro omni tempore, cui potest esse præfens propositio, sed pro illo tempore, cui est præfens, & pro quo dicit subiectum esse.

Ad confirmationem Respondeo negando consequentiam: & ratio disparitatis est, quod actus ille contritionis determinat solum ad faciendam, quæ sunt necessaria ad salutem, quatenus sunt necessaria, non determinando aliquid in particulari secundum rationem aliquam particularem, nisi rationem conducentem ad salutem, & propterea debet posse determinare ad quodcumque, in quo est talis ratio, & non debet determinare ad aliquid, in quo non repetitur talis ratio. Iudicium verò respicit tempus aliquod sub aliqua ratione ex rationibus supra expressis in probatione conclusionis: & quia non respicit illud tempus secundum illam rationem in alio tempore, non potest respicere aliud tempus nec aliquid consequenter asserere pro alio tempore.

26. *Obiicitur* vltimo: si quis diceret, homines qui sunt in foro currunt, & que significaret Petrum currere, si fuisset in foro, ac Paulum si fuisset in foro: ergo eadem propositio est indifferens ad significandum hoc & illud obiectum, & consequenter potest esse indifferens ad significandum hoc vel illud tempus, neque enim magis dependet propositio à tempore quam ab obiecto, nec minus essentialiter hoc respicit quam illud.

Respondeo breuiter distinguendo consequens: quando propositio non respicit aliquod tempus determinatè, sed indeterminatè hoc vel illud, concedo consequentiam: quando respicit determinatè aliquod tempus, nego consequentiam. Sicut enim si diceret, Paulus qui est in foro currit, non posset eadem propositione dicere, Petrus qui est in foro currit, quia illa propositio respicit determinatè Paulum;

Paulum; ita quando dicit, Petrus nunc currit, determinando illud instans, pro quo profertur propositio, non potest illa propositio dicere, quod currat pro alio instanti; nec in hoc est vlla difficultas, quidquid dicat *Arriaga*, qui rem claram superflua subtilitate confundit.

CONCLUSIO II.

Propositio
quæ est ve-
ra potest
esse falsa.

27. *Eadem propositio, quæ modo est vera, posset esse falsa in hoc ipso instanti, in quo est vera, atque adeo veritas & falsitas sunt accidentia propositioni, non vero essentialia ipsæ, aut proprietates eius.* Hæc est sine dubio Philosophi & *Scoti* supra, omniumque authorum, qui tenent oppositum conclusionis præcedentis, ac etiam *Auerstæ*, & *Arriagæ* contra *Hurtadum*, & *Smising*, supra.

Probatæ prima pars manifeste, quia pro illo instanti, pro quo quis propter autoritatem alicuius hominis fide digni crederet Petrum sedere, posset Petrus sedere, & sic propositio esset vera, & posset etiam non sedere, & tunc eadem propositio esset falsa; ergo eadem ipsa propositio, quæ est vera, posset non esse vera.

Dices non esse eandem, sed diuerfam propositionem. *Contra*, quia habet eadem omnino motiua & idem obiectum, nec est aliquid prorsus, ob quod non esset eadem: ergo gratis diceretur non esse eandem.

Dices non esse idem obiectum, quia Petrus sedens est obiectum illius, quæ est vera, non est autem Petrus sedens, quando propositio esset falsa. *Contra*, quia obiectum istius non est Petrus sedens à parte rei, ita ut deprehendat essentialiter illa propositio ab ipsius reali sessione, sed Petrus propositus sufficienter, ut sedens sic, ut intellectus possit affirmare, quod sedeat: sed hoc obiectum posset mutare, quamuis Petrus à parte rei non sedeat: ergo in casu nostro esset idem obiectum sufficienter ad identitatem propositionis.

Confirmatur hoc efficaciter, quia si propositio haberet pro obiecto obiectum, prout est à parte rei, nunquam posset dari vlla propositio falsa, quia si semper deberet habere pro obiecto obiectum, prout est à parte rei, semper esset conformis obiecto, & consequenter semper esset vera.

Veritas &
falsitas sunt
accidentia
propositio-
nis.

28. *Hinc patet secunda pars conclusionis*, quia si eadem propositio potest esse vera & falsa, sequitur veritatem & falsitatem esse accidentia ipsi, atque adeo neutram ex illis esse aut prædicatum essentialia, aut proprietatem eius, quod omnes concedent, qui admittent primam partem. Et per hoc patet, ad primam partem quæ sit negatiue esse respondendum.

Quamuis
veritas &
falsitas es-
sent inse-
parabilia à
propositio-
ne non esset
ipsi essen-
tialia.

Quod etiam confirmatur ulterius, quia quamuis veritas esset inseparabilis à propositione vera, & falsitas à falsa, tamen adhuc non essent de essentia earum, nam prius competit propositioni cuicumque affirmare, vel negare aliquid de alio, quam esse veram vel falsam, & ideo est vera vel falsa, quia affirmat vel negat, quod conuenit aut non conuenit ipsi; sed quod præsupponit aliquid in alio, non est de essentia ipsius: ergo veritas & falsitas non sunt de essentia propositionis.

Obicitur illud est de essentia alicuius vel proprietates eius, sine quo nequit esse de potentia absoluta: sed propositio, quæ dicitur animata esse rationale, non potest esse de potentia absoluta absque veritate, quia non potest obiectum esse aliter, quam dicitur esse per illam: ergo.

Respondetur, distinguendo consequens: ex ratione propositionis, ut sic, quæ in illa propositione includitur, nego; ex ratione particulari sua, transeat consequentia. Nec est contra conclusionem, quia loquimur de propositione ut sic, non vero de quacunque propositione in particulari secundum rationem particularem suam; & sicut non bene inferitur rationalitas est de essentia alicuius animalis: ergo est de essentia animalis ut sic ita non sequitur: veritas est inseparabilis ab aliqua propositione particulari: ergo est inseparabilis à propositione ut sic.

In quoniam
consistat
veritas aut
falsitas pro-
positionis.

29. *Quæres* in quoniam consistat veritas & falsitas propositionis formaliter loquendo, an scilicet in relatione aliqua actuali superaddita, aut rationis, ut tenet *Vasquez*;

aut reali, ut *Tartaretus*, *Meuriss*, & alij; an vero in ipsa entitate actus, ac connotatione obiecti, ut asserit *Marquez*, vel in determinatione desumpta partim ab actu, & partim ab obiecto, ut putat *Arriaga*; vel denique in relatione aptitudinali transcendentali conformitatis, aut difformitatis, ut existimant *Cauellus* & *Smising*.

Respondetur breuiter, in hac re discurrendum conformiter ad sententiam, quam quis tenere voluerit de similitudine, aut dissimilitudine, nimirum, vel quod sit respectus distinctus ab extremis, vel quod sit denominatio desumpta ab utroque, vel ab vno extremo, supposita coexistentia alterius: videtur enim esse eadem ratio. Et sane quemadmodum propositio vera potest aliquando habere pro obiecto ens rationis, ut cum dicitur, ens rationis est, cui non potest competere realis existentia, aliquando negationem, ut cum dicitur, negatio distinguitur à priuatione; aliquando aliquid posituum actu existens, ut cum dicitur de Petro actu sedente, quod sedeat; aliquando aliquid actu non existens, ut Petrus est possibilis; aliquando aliquid, quod necesse est ita se habere, ut propositio asserit, ut cum dicitur, homo est animal; aliquando denique aliquid, quod aliter se habere potest: ita etiam aliquid potest esse simile alicui, cui non potest non esse simile, ut creaturæ omnes sunt similes Deo secundum aliquam rationem, & dissimiles secundum alias; & potest esse dissimile alicui negatiue, & alicui enti rationis, ut homo est dissimilis negationi cuicumque, & chymæ fabricatæ ab intellectu; potest etiam esse simile alicui, cui potest non esse simile, ut Petrus est similis Paulo, cui tamen potest non esse similis, eo scilicet non existente. Vnde videtur seruata proportionem eodem modo esse discurrendum, ut dixi de conformitate propositionis ad obiectum, ac de similitudine, & de difformitate, ac de dissimilitudine.

Videtur
eodem mo-
do loquen-
dum de ve-
ritate ac
falsitate
proposi-
tionis & de
similitudi-
ne ac dif-
similitudi-
ne.

30. *Patendum* tamen est esse aliquam differentiam, quia supponitur, quod aliquis non dicatur actu similis nisi rei actu existenti, siue res sit positiua, siue negatiua, siue realis, siue rationis. At omnino propositio dicitur actu vera & conformis obiecto, quando obiectum actu non existit, cui non diceretur conformis, si actu existeret, hæc enim propositio est vera actu, & conformis obiecto: Petrus non existit, supposito, quod non existat, & nõ esset vera, si Petrus existeret. Et ne dicatur obiectum huius propositionis esse negationem existentie Petri, quæ negatio existit, dum propositio est vera, adduco aliud exemplum: Petrus sedet, quæ propositio est actu falsa, & difformis obiecto, Petro non sedente, & tamen tum non existit Petrus sedens, imo si existeret, propositio non esset falsa. Et hæc alia propositio est semper vera: homo est animal, siue existat à parte rei homo, siue non existat; unde non videtur requiri ad resultantiam relationis conformitatis existentia actualis termini, quemadmodum supponitur requiri ad resultantiam relationis similitudinis ac dissimilitudinis.

Deinde est etiam alia differentia, quod propositio posset esse vera & falsa sine vlla alia prorsus occasione præter existentiam & non existentiam obiecti: nam hæc propositio: Petrus sedet, est vera, si Petrus sedeat; & est falsa, si Petrus non sedeat: sed idem subiectum non potest esse simile & dissimile ab existentia & non existentia termini; album enim licet sit simile albo si existat, non tamen est dissimile illi, si non existat, licet tum non sit ipsi simile.

Et sane fortassis hæc duæ differentie sufficere possunt, ut quamuis dissimilitudo ac similitudo sint relationes emanantes ad positionem realem fundamenti ac termini; conformitas tamen ac difformitas non sint tales relationes, sed vel denominationes extrinsecæ: provenientes ab eo, quod obiectum se habeat vel non habeat eo modo, quo propositio affirmat vel negat; vel denominationes intrinsecæ: provenientes ex ipsamet natura propositionum. supposito tamen, tanquam conditione sine qua non, quod obiectum ita se habeat vel non habeat. De quo tamen nihil determinare volo.